

VILNIAUS DIZAINO KOLEGIJOS ETIKOS KODEKSAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus dizaino kolegijos (toliau – Kolegijos) Etikos kodekse (toliau – Kodeksas) įtvirtina Kolegijos dėstytojų, administracijos ir kitų darbuotojų (toliau - Kolegijos bendruomenės), taip pat studentų veiklos vertybinius principus, dalykinio elgesio nuostatas, apibrėžia svarbiausias vengtino elgesio normas, kurių tiesiogiai nenustato Lietuvos Respublikos teisės aktai, darbo sutartys ir Kolegijos vidaus tvarkos dokumentai.
2. Etikos kodekso tikslas - kurti demokratišką, pasitikėjimą bei kūrybingumą skatinančią atmosferą Kolegijoje. Sutelkti Kolegijos administraciją, dėstytojus ir studentus pripažinti, palaikyti ir puoselėti svarbiausias akademinės srities vertybes: pagarbą žmogui, toleranciją, mokslinę ir pilietinę atsakomybę, sąžiningumą, teisingumą.
3. Šiomis rekomendacijomis siekiama prisidėti prie Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatyme apibrėžtos mokslo ir studijų misijos, Lietuvos mokslo ir studijų politikos įgyvendinimo, darnios mokslo ir studijų sistemos kūrimo ir diegimo.
4. Šiose rekomendacijose vartojamos sąvokos:
 - 4.1. **Akademinė bendruomenė** – Kolegijos studentai, dėstytojai, mokslo darbuotojai, kiti darbuotojai, tiesiogiai dalyvaujantys mokslo/studijų procese.
 - 4.2. **Akademinė etika** – visuotinai akademinės bendruomenės pripažintos ir įtvirtintos mokslo ir studijų akademinės vertybės, užtikrinančios mokslo ir studijų proceso skaidrumą, akademinės bendruomenės narių akademinį sąžiningumą, tarpusavio pasitikėjimą, pagarbą, lygybę, teisingumą, nediskriminavimą, atsakingumą, tausų išteklių vartojimą, akademinę laisvę, mokslo ir studijų darbų vertinimo nešališkumą ir intelektualinę nuosavybę apsaugą.
 - 4.3. **Etikos priežiūros komisija** (toliau – Komisija) – Kolegijos sudaryta kolegiali institucija, vykdanči akademinės etikos kodekso priežiūrą bei nagrinėja Akademinės etikos pažeidimus.
 - 4.4. **Pamatinės akademinės etikos vertybės** – akademinis sąžiningumas, atsakingumas, lygybė, teisingumas, nediskriminavimas, atskaitingumas, skaidrumas, tausūs išteklių vartojimas, akademinė laisvė, mokslo ir studijų darbų vertinimo nešališkumas, pasitikėjimas, pagarba.
 - 4.5. **Socialiai atsakingas elgesys** – Kolegijos ir jos akademinės bendruomenės nario sąmoningas, etikos principais grįstas brandus elgesys ją supančioje – išorinėje ir vidinėje – aplinkoje.
 - 4.6. **Suinteresuotosios šalys** – asmenys, savo veikla ar veiksmais darantys ar galintys daryti tiesioginį ir / ar netiesioginį poveikį Kolegijai.

II. AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSO PASKIRTIS

5. Kodekso tikslai:
 - 5.1. skatinti etišką elgesį – svarbiausia ne nubaudimas už netinkamą elgesį, o prevencija;
 - 5.2. nubrėžti atsakomybės ribas – kodeksas turi aiškiai reglamentuoti akademinės bendruomenės narių atsakomybę ir ginti juos nuo neteisėtų sprendimų ir veiksmų (veikimo ir / ar neveikimo);
 - 5.3. atlikti moralinio švietimo funkciją – kodeksas gali būti naudojamas tiek formalus, tiek neformalus etiško elgesio mokymo procese, siekiant skatinti akademinės bendruomenės narius vadovautis akademinės etikos principais;
 - 5.4. drausminti akademinės bendruomenės narius – kodekso pagrindu vykdyti akademinės bendruomenės narių veiklos bei sprendimų priėmimo kokybės priežiūrą ir kontrolę etikos požiūriu;
 - 5.5. didinti visuomenės pasitikėjimą – kodekse nurodytos siektinos institucinės vertybės ir standartai turi būti užtikrinti realiais veiksmais, t. y. akademinės bendruomenės nariai privalo

vadovautis keliamais reikalavimais ir akademinės etikos principais;

5.6. reguliuoti akademinės bendruomenės narių elgesį – padėti akademinės bendruomenės nariams vertinti ir spręsti konkrečias akademinio gyvenimo situacijas, kuriose iškyla klausimų, susijusių su akademinė etika.

6. Kodekso funkcijos:

6.1. ginti akademinės bendruomenės narių poreikius ir interesus, suderinti organizacinę elgseną su visuomenės vertybėmis ir akademinės etikos principais;

6.2. būti pagrindine akademinės etikos užtikrinimo priemone mokslo ir studijų institucijoje;

6.3. padėti akademinės bendruomenės nariams suvokti savo misiją visuomenėje, socialinę atsakomybę;

6.4. padėti pasiekti didesnę mokslo ir studijų institucijos veiklos skaidrumą;

6.5. parodyti visuomenei, kad mokslo ir studijų institucijai rūpi atsakingas, profesionalus elgesys;

6.6. formuoti ir saugoti mokslo ir studijų institucijos įvaizdį;

6.7. nustatyti kriterijus, kuriais akademinės bendruomenės nariai vadovaujasi bendraudami;

6.8. skatinti akademinę bendruomenę dorai ir efektyviai atlikti savo funkcijas;

6.9. skatinti akademinę bendruomenę pasikliauti savo ir institucinių vertybių supratimu;

6.10. nurodyti elgesį reguliuojančias priemones (pavyzdžiui, paskatinimai – apdovanojimas, padėka ir kt., sankcijos – laikinas akademinės veiklos sustabdymas, atleidimas ir kt.);

6.11. būti kompetencijos formavimo(si) priemone profesinių susitikimų, diskusijų pagrindu (pavyzdžiui, inicijuojant etiško elgesio mokymus);

6.12. padėti pasiekti aukštą akademinio sąmoningumo ir socialinės atsakomybės lygį.

III. AKADEMINĖS BENDRUOMENĖS AKADEMINĖS ETIKOS NORMOS

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS ETIKOS NORMOS

7. Akademinės bendruomenės etikos normas įtvirtina pagrindinės etiško dalykinio (akademinio) elgesio nuostatos, kurios parodo Kolegijos akademinės etikos politikos kryptis ir kurių įgyvendinimą užtikrina Lietuvos Respublikos teisės aktai, sutartys, Kolegijos vidaus tvarkos dokumentai.

8. Akademinė laisvė reiškia akademinės bendruomenės narių teisę atvirai dėstyti savo požiūrį į studijų ir meninių/mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, necenzūrojamai išreikšti kritines pastabas, laisvai plėtoti meninę/mokslinę veiklą pasirenkant metodus, mokslo ir studijų institucijos įsipareigojimą apsaugoti akademinės bendruomenės narį nuo suvaržymų. Atsakingas naudojimas šia teise reikalauja, kad akademinės bendruomenės nariai tokią pat teisę pripažintų ir kitiems bendruomenės nariams, palaikytų kritinio mąstymo tradiciją bei atviros svarstymo atmosferą Kolegijoje.

9. Atsakingam naudojimuisi akademinė laisve prieštarauja:

9.1. nepakantumas kitai akademinės bendruomenės narių nuomonei bei argumentuotai kritikai;

9.2. akademinės bendruomenės narių teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę priimant sprendimus, reikšmingus Kolegijos akademinėi bendruomenei, jos padaliniams ar pačiam asmeniškai, ignoravimas arba kitas ribojimas;

9.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ignoravimas arba kitas ribojimas;

9.4. dalyvavimas meniniuose/moksliniuose tyrimuose ar bandymuose, susijusiuose su žala žmogui, gamtai, visuomenei ar kultūrai.

10. Priklausymas akademinėi bendruomenei įpareigoja paisyti bendrųjų Kolegijos interesų ir pagal galimybes prisidėti prie studijų ir meninių/mokslinių tyrimų tikslų įgyvendinimo. Todėl etikos požiūriu akademinės bendruomenės nariai privalo:

10.1. aktyviai laikytis akademinio sąžiningumo standartų ir atviros prieigos principo studijų procese ir meninėje/mokslinėje veikloje;

10.2. inicijuojant ir / ar vykdant projektus, siejamus su Kolegijos vardu, siekti, kad jų rezultatai tarnautų bendriems Kolegijos interesams ir būtų viešai prieinami;

10.3. pranešti Komisijai apie atvejus, kurie gali būti susiję su korupcija ar mėginimu daryti neteisėtą poveikį Kolegijos bendruomenės nariui;

10.4. teikti turimą informaciją Komisijai ir / ar Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriui, nagrinėjant galimus akademinės etikos ir / ar procedūrų pažeidimus;

10.5. atsisakyti naudotis balsavimo teise, kai Kolegijos savivaldos institucijose sprendžiamas finansavimo, nuobaudos skyrimo ar skatinimo klausimas, dėl kurio gali kilti interesų konfliktas;

10.6. naudoti Kolegijos vardą ir vykdyti darbą joje politiniams tikslams tik gavus raštišką Kolegijos sutikimą.

11. Akademinės bendruomenės narių santykiai grindžiami pagarbos, geranoriškumo, nešališkumo ir nediskriminavimo principais. Šiuos principus pažeidžia:

11.1. akademinės bendruomenės narių diskriminavimas kalba, veiksmais ar akademinio vertinimu, taip pat tokio diskriminavimo toleravimas;

11.2. akademinės bendruomenės nario žeminimas naudojantis savo viršenybe.

12. Akademinės bendruomenės narių tarpusavio santykiai grindžiami kolegialumo bei akademinio solidarumo principais, nukreipti į studijų bei meninių/mokslinių tyrimų kokybės ir kūrybinės atmosferos užtikrinimą. Šie principai pažeidžiami, kai:

12.1. profesinė konkurencija tarp kolegų įgyja nesąžiningas formas, dalyvaujama neteisėtuose, negarbinguose (gėdinguose ir kitu būdu nedoruose) sandoriuose, nuslepia akademinės bendruomenės nariams skirta informacija, skatinami ir / ar keliami konfliktai, intrigos;

12.2. akademinės bendruomenės narys kitų narių akivaizdoje menkina nedalyvaujančio kolegos pedagoginės ir / ar mokslinės veiklos gebėjimus, teorines pažiūras ir asmenines savybes;

12.3. rekomenduojant suteikti mokslo laipsnį, pedagoginį vardą, apdovanojimą ar kolegos veiklos pripažinimą kitomis formomis remiamasi asmeniniu, verslo ar politiniu santykiu, o ne dalykišku pateikto darbo vertinimu bei profesinėmis pretendentų savybėmis;

12.4. daromas psichologinis spaudimas akademinės bendruomenės nariui siekiant asmeninio įvertinimo arba norint nuslėpti nesąžiningus akademinis veiksmus;

12.5. paviešinama ar viešai aptarinėjama konfidenciali informacija apie akademinės bendruomenės narius (pavyzdžiui, akademiniai pasiekimai, darbo užmokestis, karjeros ketinimai, sveikatos būklė, asmeniniai reikalai ir pan., išskyrus atvejus, kai pagal nustatytą Kolegijos tvarką asmuo pretenduoja eiti pareigas ir jo akademinis, karjeros pasiekimų, patirties, profesinių ir asmens savybių aptarimas yra būtinas dėl tinkamumo pareigoms eiti vertinimo);

12.6. akademinės bendruomenės nario vardas žeminamas sistemingai (nuosekliai, planingai) pažeidžiant Kolegijos vidaus tvarkos dokumentais nustatytą tvarką.

13. Kolegijos meninės/mokslinės bazės, kitų išteklių naudojimas turi būti tausūs, atsakingas ir skirtas Kolegijos prisiimtų įsipareigojimų vykdymui. Šią nuostatą pažeidžia:

13.1. materialinių, žmogiškųjų bei finansinių Kolegijos išteklių naudojimas politinei veiklai, privačiam verslui ar asmeninių poreikių tenkinimui;

13.2. piktnaudžiavimas Kolegijos ištekliais vykdant projektus;

13.3. Kolegijos nuosavybės niokojimas.

ANTRASIS SKIRSNIS PEDAGOGINĖS VEIKLOS ETIKA

14. Dėstytojo santykis su studentais grindžiamas akademinio bendradarbiavimo ir skaidrumo principais. Susisaistymas neakademinio pobūdžio įsipareigojimais gali sukelti interesų konfliktą, todėl dviprasmiški santykiai su studentais vengtini. Šiuos principus pažeidžia:

14.1. studento ar dėstytojo siekimas užmegzti neakademinis santykius atitinkamai su dėstytoju ar studentu, kai sieja dėstomas kursas, vadovavimas tiriamajam/meniam/baigiamajam darbui ar kitoks tiesioginis akademinis santykis, siekiant gauti naudos akademinuose santykiuose;

14.2. dėstytojo vaidmens prisiėmimas šeimos nario, artimo draugo (turint tiesioginių, glaudžių ryšių, santykių), verslo partnerio atžvilgiu (egzaminavimas, vadovavimas baigiamiesiems darbams ir pan.) tais atvejais, kai esama galimybės išvengti tokio vaidmens;

14.3. tiesiogiai ir netiesiogiai (per kitus asmenis) įteiktų dovanų, neakademinio arba akademinio pobūdžio paslaugų, tiesiogiai nesusijusių su studijuojamais kursais, reikalavimas ir / ar priėmimas iš akademinės bendruomenės narių.

15. Studento žinių, gebėjimų bei įgūdžių vertinimas turi būti teisingas, sąžiningas, suderintas su dėstomo kurso tikslais:

15.1. dėstytojas privalo principingai reaguoti ir pranešti Komisijai apie studentų nesąžiningumo atvejus, tokius kaip plagijavimas, nusirašinėjimas, duomenų falsifikavimas, fabrikavimas, egzaminų ar įskaitų rezultatų klastojimas, naudojimas pašaline pagalba egzamino ar vertinimo metu, svetimo rašto/baigiamojo darbo pateikimas kaip savo, uždarbiavimas rengiant rašto/baigiamuosius darbus kitiems studentams, rašto/baigiamojo darbo pirkimas ir jo pateikimas akademinės bendruomenės nario vertinimui, to paties įvertinto rašto/baigiamojo darbo pateikimas atsiskaitant už kitą kursą ir pan.;

15.2. dėstytojas privalo mažinti galimybes pasireikšti studentų akademiniam nesąžiningumui atsiskaitymų metu;

15.3. dėstytojas neturi reikalauti asmens duomenų iš studento ar dėstytojo grupinėse diskusijose, išskyrus Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme numatytais atvejais;

15.4. dėstytojas privalo saugoti studento asmens duomenis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme nustatyta tvarka;

15.5. dėstytojas privalo vengti studento žinių įvertinimus sieti su studento dalyvavimu (nedalyvavimu) dėstytojui priimtinoje (nepriimtinoje) politinėje ar visuomeninėje veikloje;

15.6. dėstytojas privalo vertinimo metu sudaryti tinkamas sąlygas studentams, turintiems specialiųjų poreikių (pavyzdžiui, regėjimo, klausos, judėjimo ir kitą negalią), kad jie galėtų atlikti užduotis.

16. Pasitikėjimo atmosferai kenkia konfidencialios informacijos apie studentą paviešinimas. Informacijos konfidencialumo principas reikalauja:

16.1. atskleisti informaciją tretiesiems asmenims apie studento akademinis įvertinimus ar nuobaudas, tik esant studento rašytiniam sutikimui ar teisiniam pagrindui dėl numatomos žalos kitiems asmenims;

16.2. vengti aptarinėti įvairius studento pasiekimus, išskyrus tais atvejais, kai vertinamos studentų apeliacijos, aptariami egzaminų, įskaitų ar baigiamųjų darbų rezultatai ir kiti akademiniai klausimai, kurių objektyvus sprendimas akivaizdžiai pateisina jų aptarimą;

16.3. naudoti privataus pobūdžio informaciją mokymo ar meninio/mokslinio tyrimo tikslais, tik gavus studento rašytinį sutikimą;

16.4. užtikrinti, kad pastabos apie studento rašto darbą, nepateiktą viešam gynimui, nebūtų prieinamos tretiesiems asmenims.

TREČIASIS SKIRSNIS MENINĖS/MOKSLINĖS VEIKLOS ETIKA

17. Meninė/mokslinė veikla turi būti grindžiama sąžiningumu ir tiesos siekimu, o elgesys – moralumu ir socialiai atsakingu elgesiu. Meninis/mokslinis tyrimas neturi daryti žalos visuomenei ir aplinkai. Pripažindami tiesą ir pažinimą aukščiausiu meninės/mokslinės veiklos siekiu, tikėdamiesi pasitikėjimo ir teisingo savo pasiekimų įvertinimo, akademinės bendruomenės nariai, vykdydami meninę/mokslinę veiklą, įsipareigoja vadovautis akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą meninėje/mokslinėje veikloje pažeidžia:

17.1. Padirbinėjimas, klatojimas arba manipuliavimas (pavyzdžiui, nesamų duomenų sukūrimas, esamų duomenų koregavimas siekiant pagerinti ar pabloginti rezultatus). Būdingi padirbinėjimo, klatojimo arba manipuliavimo atvejai:

17.1.1. padirbti parašai, pažymos, ataskaitų duomenys ar rezultatai ir kiti dokumentai (pavyzdžiui, akademinų užduočių (rašto darbų, baigiamųjų darbų ir kitų darbų) duomenys ar rezultatai);

17.1.2. nurodytas nesamas šaltinis, klaidingas šaltinio puslapis, tinklalapio lankymo data arba kitas šaltinio aprašo duomuo;

17.1.3. gautų duomenų, prieštaraujančių darbo hipotezei ir / ar klausimams, ir / ar išvadų nutylėjimas;

17.1.4. sąmoningas klaidinančios informacijos pateikimas;

17.1.5. nepagrįstas (nepelnytas) bendraautorystės primetimas studentams, kolegoms, pavaldiniams ar vadovams;

17.1.6. meninėje/mokslinėje veikloje talkinusių asmenų intelektualinio ir / ar finansinio įnašo nepagrįstas neigimas arba nutylėjimas.

17.2. Empirinio tyrimo duomenų, kompiuterių programų, empirinės medžiagos pavyzdžių, rankraščio vagystė arba sąmoningas sugadinimas.

17.3. Plagijavimas, t. y. idėjų, duomenų ar tekstų nusavinimas nenurodant jų autoriaus, t. y. svetimų idėjų pateikimas kaip savų. Būdingi plagijavimo atvejai:

17.3.1. pateiktas svetimas tekstas be citavimo ženklų – kabučių arba kito pobūdžio išskyrimo iš viso teksto (pavyzdžiui, atskira pastraipa, kursyvu);

17.3.2. perpasakojant arba cituojant svetimą idėją, iliustracinę medžiagą ar duomenis nenurodytas tikslus šaltinis.

17.4. Nekorektiškas, tendencingas kolegų darbo kritikavimas ir sąmoningas menkinimas dėl asmeninės antipatijos, konkurencijos, politinių ar kitų su vertinamo meninio/mokslinio darbo profesionalumu nesusijusių motyvų.

17.5. Pagalba kitam atliekant akademinis veiksmus, pažeidžiančius akademinio sąžiningumo principą.

17.6. Akademinis kyšininkavimas, t. y. atlygio už akademinės paslaugas siūlymas arba davimas (asmeninis arba grupinis).

KETVIRTASIS SKIRSNIS STUDENTŲ IR KLAUSYTOJŲ AKADEMINĖS VEIKLOS ETIKA

18. Studentai ir klausytojai studijų procese vadovaujasi akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą studijų procese pažeidžia:

18.1. nusirašinėjimas arba leidimas kitam nusirašyti;

18.2. nepranešimas apie pastebėtus akademinės bendruomenės narių akademinio nesąžiningumo atvejus;

18.3. pasakinėjimas, ruošinukų naudojimas, elektroninių ar virtualiojo ryšio priemonių, kitų technologijų naudojimas, siekiant nepelnyto vertinimo rezultato, egzaminatoriaus nurodymų dėl vertinimo tvarkos nepaisymas;

18.4. plagijavimas, t. y. svetimo rašto darbo pateikimas kaip savo;

18.5. pasinaudojimas kito asmens darbu ar jo rezultatais atsiskaitymo metu;

ir kt. to paties rašto darbo pateikimas atsiskaitant už kelis kursus;

18.6. studento atsiskaitymas už save pasitelkiant kitą asmenį ar atsiskaitymas už kitą asmenį;

18.7. Studentai ir klausytojai įsipareigoja naudoti Kolegijos infrastruktūrą (meninę/mokslinę ir kompiuterinę įrangą, biblioteką ir kitus išteklius atsakingai, tausiai ir pagal paskirtį).

IV. AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSO PRIĖMIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

19. Kodekso projektai pateikiami viešai akademinės bendruomenės diskusijai ir tvirtinami esant bendram akademinės bendruomenės pritarimui.

20. Kodekse nustatyta etikos pažeidimų nagrinėjimo tvarka instituciniu ir nacionaliniu lygmenimis.

21. Kodeksas turi būti skelbiamas viešai.

22. Kolegija gali organizuoti savo akademinėi bendruomenei etiško elgesio mokymus, skelbti praktinius leidinius apie akademinės etikos principų įgyvendinimą, įsteigti padalinį ar paskirti darbuotoją, atsakingą už akademinės bendruomenės konsultavimą akademinės etikos klausimais, ir imtis kitų veiksmų, padedančių užtikrinti akademinės etikos principų įgyvendinimą.

23. Kodekse nustatytos sankcijos už akademinės etikos pažeidimus diferencijuojamos pagal pažeidimo sunkumą, o Komisijos veiklą reglamentuojančiuose *Vilniaus dizaino kolegijos Etikos priežiūros komisijos nuostatuose* apibrėžiama pranešimų nagrinėjimo tvarka, sankcijų nustatymo kriterijai ir kitos nuostatos, padedančios objektyviai ir teisingai įvertinti pranešimo aplinkybes ir pateikti sprendimo siūlymą. Sankcijomis įvardijamos įvairios elgesį reguliuojančios priemonės (pavyzdžiui, pastaba, įspėjimas, viešo atsiprašymo siūlymas, pašalinimas iš Kolegijos be teisės sugrįžti tęsti studijas tam tikrą periodą, įpareigojimas studijuoti papildomus kursus, diplomo, suteikto laipsnio atšaukimas ir pan.).

24. Kodeksas negali numatyti visų neetiško elgesio atvejų, todėl Komisija, nagrinėdamas konkrečius pranešimus dėl nederamo elgesio Kodekso nenumatytais atvejais, turėtų spręsti, ar konkretus poelgis suderinamas su akademinės bendruomenės pripažintomis pamatinėmis akademinės etikos vertybėmis.

V. AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSO PRIEŽIŪRA

25. Kodekso priežiūrą vykdo Etikos priežiūros komisija, vadovaudamasi kodekso nuostatomis ir jo veiklą reglamentuojančiu teisės aktu. Komisija svarsto siūlymus tobulinti Etikos kodeksą arba pati inicijuoja jo papildymus ir pataisas bei teikia juos tvirtinti Akademinėi tarybai.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Etikos kodeksas skelbiamas viešai – Kolegijos interneto svetainėje.

27. Kiekvienas Kolegijos bendruomenės narys ir Studijuojantysis privalo savo veikloje vadovautis šiuo Etikos kodeksu.

28. Jeigu Kolegijos bendruomenės nario ar Studijuojančiojo elgesys administravimo ir akademinėje veikloje neregamentuojamas Lietuvos Respublikos įstatymų, Kolegijos statuto arba šio Etikos kodekso, tai jis privalo laikytis bendrųjų etikos principų.